

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XXXIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

regni, eos nimirum Episcopos qui ducatus, comitatus, baronias, aliave feuda possidebant, juxta conditiones suorum juramentorum, alios verò, secundum sponfionem fidei. Regi nihilominus supplicasse ut pateretur Episcopos ad Bonifacium accedere, quandoquidem Romano Pontifici obedire tenebantur. Regem verò ac Barones respondisse non permiffuros se ut Episcopi iter illud aggredierentur. Cùm itaque manifestum foret imminere disfidium inter regnum & Ecclesiam Romanam, cùm eis minæ frequenter proponantur pro captione temporalitatis, resque eò devenerit ut pro nihilo habeantur excommunicationes quas ferri circa hæc contingeret, orare se Pontificem ut eam curam his malis adhibeat quæ animorum concordiam possit reducere, tum etiam ut literas revocet quibus eos evocaverat ad Concilium, *vocationis edictum*, ut aiunt Episcopi.

Epistola illa manifestè probat duas observationes à me paulò antè prolatas. Primum quidem, non solum personas ecclesiasticas, sed universum conventum deliberasse de politica ecclesiastica ad prohibendam novitatis introductionem. Tum, Proceres & populum continere solitos in officio clericum, eisque securitatem addere adversus aulae Romanæ terrores.

III. Intelligebant sanè personæ ecclesiasticæ eum agendi modum plurimum valere apud ingenia Curia Romanæ. Itaque quoties privatim eorum intererat, publicè protestabantur non solum non assentiri se Summi Pontificis desideriis, sed etiam Regem & Principes palam obfistere, adeo ut minarentur se vitam ac fortunas suas ea de causa lubenter objecturos periculo. Illustre hujus rei exemplum extat in conventu Ecclesie Gallicanae quem anno MCCXXVI. Avarici Biturigum egit Romanus Cardinalis; ut in Henrico tertio narrat Matthæus Parisius. Cùm is de negotio Albigenfium disseruisset, secretis conatibus, cùm jam plures ex delegatis recessissent, obtinere tentavit ut ratio haberetur petitionis quam Papa faciebat, nimirum ut duarum præbendarum collatio sedi apostolicæ reservaretur, quarum una ad Episcopi aut Abbatis collationem pertineret, alia verò ad Capitulum aut monasterium. Verùm huic petitioni intercesserunt procuratores Capitulorum Ecclesiarum metropolitanarum, asserentes id fieri non posse quin scandalum ingens excitetur in Ecclesia Gallicana, consensum verò quorundam nullius roboris futurum in causa quæ ad publicam omnium utilitatem spectabat. Addunt autem Regi & omnibus Principibus

destinatum esse ei petitioni obfistere: *Cùm ferè omnes majores, & generaliter omnes subditi, necnon & ipse Rex, & omnes Principes, parati sint contradicere & resistere usque ad capitis expositionem & omnis honoris privationem; præsertim cùm videatur imminere, propter hoc scandalum, subversio regni & Ecclesie generalis.* Infrà: *Domine, moveat vos zelus universalis Ecclesie: quia si omnium esset universalis oppressio, posset timeri ne immineret generalis discessio, quod Deus avertat.* Verba hæc cum indignatione quadam facta Legati consilium interruperunt: qui palam professus est se, cùm in Curia Romana versaretur, nunquam consensisse hujuscemodi exactionibus, & haud dubiè mandatum illud ad se missum esse ea mente ut executioni mandaretur si Imperij aliorumque regnorum consensus accederet.

CAPVT XXXIV.

Synopsis.

I. De Concilio Ecclesie Gallicana tempore schismatis ultimi.

II. In iis nihil reperitur adversum regia auctoritati; qua semper tota integra conservata est. Deliberationes Ecclesie Gallicana spectantur tantum velut consilium Regi datum. Indigent ejus consensu & confirmatione. Debent conservare statuta Conciliorum. Praclara verba Joannis Iuvenalis de Vrsinis Advocati regij referuntur.

III. Carolus sextus conatur extinguere schisma. Eam ob rem congregavit Concilium Gallicanum; in quo decreta est cessio Benedicti XIII. quam is pollicitus erat.

IV. Ex diversis ordinibus constat esse hanc congregationem probatur ex constitutione Caroli. Cautè itaque intelligendus est Archiepiscopus Remensis, qui solius cleri mentionem facit.

V. Ordo observatus in rogandis personarum ecclesiasticarum sententiis explicatus verbis Joannis Iuvenalis de Vrsinis. Simon Gramandus Patriarcha Alexandrinus presuit huic conventui. Ei per legatos presuisse Regem adnotatum est in vita MS. Caroli sexti.

VI. Legati ad Benedictum missi, qui viam cessionis ei proponerent. Vir callidus eorum ingenia elusit. Rursum legatio ad eum missa; itaque ad Bonifacium nonum ab Hispania. Irrito conatu. Dein subtractio ab obedientia Benedicti decernitur in Concilio Ecclesie Gallicana.

VII. Ei restituntur obedientia, opera Ducis Aurelianensis.

VIII. Rursum in congregatione Ecclesie Gallicanae anno 1406. agitata est materia cessionis & subtractionis. Quorundam audacia edicto Principis repressa, qui aperte movebantur in viam cessionis & subtractionis. Tum pronuntiat Concilium non toleraturos se deinceps reservationes Beneficiorum aliave ingenia aula Romana. Magni viri interfuerunt huic Concilio.

I. X. Anno 1408. decreta est neutralitas. Ecclesia Gallicana modum prescribit tenendum in dispensationibus, iudiciis appellationum, & provisionibus Beneficiorum, donec durabit ea neutralitas. Ea statuta confirmata sunt à Principe & à Concilio Pisano.

X. Post extinctum schisma, Carolus sextus Ecclesiam Gallicanam reduxit in suam antiquam libertatem. Magni momenti est ejus constitutio.

I. **S**UB Carolo sexto, Carolo septimo, & Ludovico duodecimo Concilia Gallicana novam rursus faciem sumpsisse videntur. Attamen si res propius introspectiatur, deprehendere licet id nihil aliud esse quam continuationem celebrationis Conciliorum regionum, cum accessione quadam exteriori fulgoris, quo dignitas Ecclesiae Gallicanae illustratur. Certè occasiones quae tunc inciderunt, magni momenti erant, quòd ageretur de reformatione Ecclesiae in capite & in membris, adeo ut ad obtinendum id quod destinatum erat, necessarium fuerit inveteratis corruptelis opponere consensum universae Ecclesiae Gallicanae, quae eam ob causam omnium oculis proponi debuit, ut amplitudo ejus clarius eluceret in conventu generali.

II. Attamen in Conciliis illis, quae ab anno millesimo trecentesimo nonagesimo quarto usque ad annum millesimum quadringentesimum quadragesimum frequentissima fuerunt, nihil regiae auctoritati adversum reperitur. Contra, in iis deprehenditur integra executio jurium regionum quae in initio hujus libri annotata sunt, ad Regem nimirum pertinere jus convocandi Ecclesiam Gallicanam, proponendi materiam quam in conventu agitari voluerit, examinandi res in eo decretas, easque, si visum fuerit expedire, approbandi, earumque executionem jubendi. Duobus modis fieri potest illud examen, vel cum consilio illustriorum virorum ex tribus regni ordinibus, vel etiam ex sententia minoris numeri. Primi modi exempla superius proposita sunt, quoad tempora secundae Regum nostrorum dynastiae & initia tertiae. Unde factum ut Hincmarus ad Regem Ludovicum Balbum scribens anno DCCCLXXVII. dicat: *Quia de generalibus Ecclesiae ac regni negotiis sine generali primorum regni consilio & consensu speciale dare consilium nescio, & consensum deliberare non valeo, nec praesumo.* At nunc videbimus Consilium regium ad pauciores esse redactum; cum è contrà corpus Ecclesiae firmetur praesentia plurimorum hominum eruditorum, ut in conventibus negotia accuratius expendantur. Nunquam tamen discedere oportet ab hac certissima regula, deliberationes Ec-

clesiae Gallicanae considerari non posse aliter quam velut consilium Regi datum, easque executioni non posse mandari absque consensu & confirmatione ejus. Praeterea decreta illa rata esse non possunt, si quid statutum fuerit quoad politiam ecclesiasticam adversum canonibus Conciliorum generalium in regno susceptorum. Oportet autem ut eorum sententiae congruant statuti Conciliorum, ita ut eò tantum tendant ut audentem canonum interpretentur, aut extendant. Sed Regum ea semper dignatio fuit, etiam illa aetate, ut ab eis tanquam à capite fluere existimarentur bona consilia, tribuebantque ipsi decretis auctoritatem, executionemque maturabant, pro reformatione politiae ecclesiasticae; conventus verò Ecclesiae Gallicanae, in quibus negotia agitabantur, consilium suum subministrabant. Propositio haec à Ioanne Iuvenale de Vrfinis Advocato regio in Curia Parlamenti propugnata fuit in congregatione Ecclesiae Gallicanae quae anno millesimo quadringentesimo sexto habita est Parisiis. Advocati hujus regij verba refert filius ejus Ioannes Iuvenalis de Vrfinis Archiepiscopus Remensis in historia Caroli sexti: *Il monstra deux chofes. L'une, la puissance du Roy de France, qui est le bras dextre de l'Eglise, & qu'il luy loit & doit assembler les personnes ecclesiastiques de son Royaume touchant le fait de l'Eglise, pour avoir Conseil, & en iceluy presider comme Chef, quand il en est requis; & sans aucune requeste de personne, si bon luy sembloit; comme au cas qui s'offroit, où il avoit esté requis de par l'Université & d'aucuns Prelats & personnes ecclesiastiques. Et que sans supplication de personne, quand il verroit estre expedient, le pourroit faire, & en iceluy conclure, & faire executer ce qui seroit conclu & avisé en iceluy Conseil.* Ea verò sic reddi Latine possunt: *Duo quaedam ostendit, inquit Archiepiscopus Remensis de patre suo loquens. Primum quidem, Regi Francorum, qui dextrum Ecclesiae brachium est, eam inesse auctoritatem, ut quoties causa Ecclesiae agitur, si Concilium Ecclesiae Gallicanae ab eo petatur, congregare illud & possit & debeat, in eoque praesidere tanquam caput. Deinde, posse Regem illud ipsam, etiam non rogatum, si majestati ejus visum foret expedire uti Concilium habeatur. Nunc quidem id fecisse eum juxta preces Academiae Parisiensis & quorundam Praelatorum & personarum ecclesiasticarum. Addidit dein, posse Regem, si ea cause inciderent propter quas ipse putaret celebrandum esse Concilium, posse inquam illum, etiam nullo rogante, personas ecclesiasticas regni sui evocare, in eo autem Concilio cavere uti decreta condantur, quibus ipse robor &*

firmiorem auctoritate sua tribuet. Hujus regiae auctoritatis clara documenta extant in modo agendi qui tunc temporis usurpatus est ad sopiendum diuturnum illud schisma quod Ecclesiae unitatem scidit per multos annos.

III. Cùm Carolus quintus Rex Clementi septimo Avenione sedenti adhæsisset in schismate, filius ejus Carolus sextus pariter cum universo regno adhæsit Benedicto decimo tertio, quem post Clementis obitum Cardinales Avenioni commorantes elegerant, postquam eis pollicitus fuisset amplexurum se omnes vias quae proponerentur pro unione Ecclesiae, etiam usque ad cessionem sive resignationem Papatus inclusivè. Summa cura conatus est Carolus ad unitatem revocare contententes, tam eum qui Romae commorabatur, quam qui Avenioni. Ut autem investigaret quam in primis ratione id assequi posset, in Concilio generali, sive per viam compromissi, aut cessionis, Concilium congregavit Praelatorum Capitulum, Nobilium, Communitatum, Doctorem in Theologia & in utroque Iure, aliorumque procerum: qui censuerunt viam cessionis securiorem esse, breviorum, ac omnium maximè honestam & decoram, porrò eam fidelium conscientiam in tuto collocaturam, ac schisma prorsus extincturam.

IV. Ex diversis ordinibus constatam fuisse hanc congregationem discimus ex literis Caroli sexti, in quibus sic habetur: *Convocavimus Concilium Praelatorum, Capitulum, Nobilium, Universitatum, plurium sacre paginae & utriusque Iuris Doctorem, religiosorumque devotorum, & aliorum procerum regni nostri: intra quos visis diligenter atque discussis ac digestis maturè pluribus viis, tandem per opinionem ipsius convocati Concilii comperimus assumendam &c.* Quare cum cautione quadam intelligendus est Archiepiscopus Remensis in sua historia, in qua ait Regem anno MCCCXIV. congregasse Parisiis Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, monachos, & alias personas ecclesiasticas, ut sententiam eorum exquiret in causa hujus schismatis, *pour avoir leurs avis de proceder en cette matiere.* Verba enim haec non excludunt Nobiles aut ceteros quos Rex evocaverat, tamen indicant eos in corpore Ecclesiae Gallicanae constitutos non fuisse, sed in Consilio regio. Unde factum ut eorum quoque sententia, æquè ac sententia Praelatorum, secundum quam subtractio hujusmodi decreta est, mentio fiat in decreto anni MCDVI. lato contra epistolam quandam Academiae Tolosanae: *Praelatos, Universitates, viros devotos, Principes insuper & Duces, Barones, Milites. & cetera Regni & Del-*

phinatus & utriusque brachij supposita accitos ad Concilium acciri & congregari feceramus. Item in literis Caroli sexti datis anno millesimo quadringentesimo septimo: *Avons par plusieurs & diverses années fait assembler par devers nous en nostre ville de Paris les Prelats & le Clergé & plusieurs des Princes de nostre sang, Barons, Universitéz des Estudes, & autres sages & preud'hommes de nostre Royaume en tres-grand nombre, pour avoir sur ce leur avis & conseil. Quæ sic Latinè reddi possunt: Coram nobis per plures diversosque annos congregari fecimus in civitate nostra Parisiensi Praelatos clericumque & plures ex Principibus nostri sanguinis, Barones, Universitates studiorum, & alios sapientes & prudentes viros regni nostri in magno numero, ut super ea re sententiis consiliiisque eorum pareremur.*

V. At ex historia Joannis Juvenalis de Ursinis discimus ordinem observatum in rogandis personarum ecclesiasticarum sententiis, qui melius explicari non potest quam ipsis verbis auctoris: *Pour demander les opinions, & en faire les relations au Roy & à son Conseil, fut ordonné Messire Simon de Cramant Patriarche d'Alexandrie & Evêque de Carcassone; qui estoit un des principaux du Conseil du Roy, & notable Cleric.* Les Prelats & autres personnes ecclesiastiques furent tous assemblez au Palais à Paris. Ea verò Latino sermone ita reddi possunt: *Ad rogandas autem sententias, relationemque de iis ad Regem & ad Consilium ejus faciendam, constitutus est Dominus Simon de Cramando Patriarcha Alexandrinus & Episcopus Carcassonenensis, vir unus è primis in Consilio Regis, & notabilis Clericus, id est, plurima rerum ac literarum peritia clarus. Praelati igitur cum aliis personis ecclesiasticis congregati fuere Parisiis in Palatio. Infra: Le Patriarche leur exposa comme le Roy les avoit mandez pour avoir leur avis & conseil des manieres de proceder & de trouver la voye d'y parvenir. Lors lesdits Prelats, en gardant les loüables costumes anciennes, firent une Procession par la grand' Sale du Palais, & par la Cour, pour venir à la Sainte Chapelle; où fut dite une Messe du saint Esprit par un Prelat pour invoquer l'ayde de Dieu, à ce qu'il les voulut inspirer à bien deliberer. Puis s'en retournerent en ladite Sale. Et les fit le Patriarche jurer qu'ils diroient leur vraie opinion, sans aucune fiction ny partialités & demanda à chacun son opinion; dont il y en eut plusieurs belles & hautes. Et finalement tous furent d'opinion que la voye de cession estoit la plus expediente, imò necessaire à trouver union, & meillente que la voye de compromis, dont aucuns avoient touché. Laquelle deliberation fut rapportée au Roy, aux Seigneurs du Sang & du Grand Conseil; lesquels en furent tres-*

contens. Et fut conclu que ladite voye diligement se pratiqueroit. Nos ista quoque Latine reddenda esse censuimus in gratiam exterorum, non quidem verbum è verbo reddentes, sed verborum sententiam sequentes: Patriarcha, habita ad eos oratione, monuit Regem eos ad se vocasse ut eorum sententia & consilio iuraretur in investiganda ratione extinguendi schismatis. Tum Prælati, juxta morem antiquitus observatum, Processionem agentes per magnam aulam & cortem Palatii, demum ad sacram Capellam venerunt, ubi ab uno ex Prælatis celebrata fuit Missa de Spiritu sancto ad invocandum auxilium divini nominis in capienda maxima deliberatione. His ita peractis, tum demum in eandem aulam rediere. Iurejurando autem eos adiegit Patriarcha prompturos sententiam ex animo, absque ulla fictione, & nullo partium studio. Rogavit deinde uniuscujusque sententiam. Multa porro & eleganter & doctè hac occasione dicta in conventu sunt. Vna tandem omnium vox fuit, viam cessionis magis expedire, immo necessariam esse ad constituendam unionem, & haud dubiè meliorem via compromissi, de qua actum fuerat ab aliis. Cum ita constitutum fuisset, eaque sententia ad Regem, ad Principes regij sanguinis, & ad magnum Consilium relata fuisset, summo ab iis applausu excepta est. Itaque decretum fuit uti via cessionis omnino obtineret. Verùm Ioannes Iuvenalis silentio transmittit, id quod auctor MS. vitæ Caroli sexti adnotavit, Duces Biturigensem, Burgundum, & Aurelianensem huic conventui præfuisse vice Regis.

VI. Anno MCCCXCV. Carolus exequi volens hanc deliberationem, Duces Biturigum & Burgundiæ patruos suos ad Ducem Aurelianensem fratrem suum ad Benedictum Papam misit, qui ei persuaderent ut secundum quod ipse pollicitus fuerat, viam cessionis amplecteretur. Verùm eorum ingenia elusit Benedictus, viam compromissi proponens inter partes, quod negotium istud adeo implicabat ut finis nunquam sperari posse videretur. Post reditum Legatorum, Rex cum consilio alterius congregationis rursus aliquot viros ad Benedictum destinavit, oratum ut Papatu cederet, si verò is recusaret, finem se schismati imponere curaturum indicarent, prout melius fieri posse existimaret. Eodem verò tempore idem ab Bonifacio IX. Antipapa Romæ commorante postulari iussit, quem ob eandem causam urgebant Legati Regum Angliæ & Castellæ. irritò utrobique conatu, quòd uterque Pontificum dignitatem suam retinere destinasset. Quo factum est ut Carolus Concilium Ecclesiæ regni sui Parisiis congregaverit: ad quod accedere Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, procuratores

Prælatorum absentium, ac deputati Capitulorum Ecclesiarum cathedralium. In eo conventu Rex præsentem se, ac præsentibus etiam Principibus & gentibus Consilij sui, causam hanc examinari orarique iussit utrinque à viris doctis, ad eum modum quo orari causæ solent in Curia Parlamenti, Itaque, inquit Carolus, alternatis diebus in Consilio nostro, modo & forma quibus audientia in Curia nostra dantur &c. Dictum itaque est teneri Regem, juxta sacram Scripturam & Canones, ad adhibendum schismati remedium, ejusque extirpationem una cum ceteris Regibus procurandam. Quoniam verò ejus schismatis continuatio imputanda erat Benedicto Summo Pontifici, quòd viam cessionis à se in electione sua juratam respiceret, subtrahendam illi obedientiam velut schismatico. Itaque Rex se ad sententiam Ecclesiæ Gallicanæ accommodans decrevit cum consilio Principum regij sanguinis, ac nonnullorum aliorum Principum, Ecclesiæque regni sui, se, Ecclesiam, clerum, & populum recedere ab obedientia Benedicti. Iubet autem ut interim Beneficiis provideatur per electiones & collationes. Constitutio illa data fuit Parisiis die XXVII. Julij MCCCXCVIII. & proposita in Parlamento XXI. mensis Augusti insequentis. Quoniam verò provisiones Beneficiorum, aliaque expeditiones in Curia Romana fieri solitæ, multis difficultatibus implicata erant, Concilium Ecclesiæ Gallicanæ nonnulla statuta edidit, ut observarentur. Sed eorum confirmationem postulavit à Rege, qui eam concessit, postquam statuta illa in Consilio regio examinata fuerunt, ut patet ex constitutionibus regis editis annis millesimo trecentesimo nonagesimo nono & anno millesimo quadringentesimo sexto.

VII. Cùm subtractio non succederet ex sententia eorum qui ejus repertoires fuerant, Dux Aurelianensis summa vi tentabat ut obedientia Benedicto restitueretur. Eam ob causam Rex clerum regni sui convocavit Lutetiam anno millesimo quadringentesimo tertio, quòd Benedictus misit duos Cardinales. Negotium agitatum est in Consilio regio, præsentem Rege, in absentia Prælatorum; in quo decretum fuit restituendam esse obedientiam Benedicto, iis conditionibus quæ in quadam scedula continebantur; quarum præcipuæ fuerunt istæ: Cessurum Pontificatu Benedictum, cedente, decedente, vel ejecto adversario, provisionesque Beneficiorum valituras quæ factæ fuerant tempore subtractionis. His actis, Princeps, præsentibus Biturigum & Burgundiæ Ducibus, determinationem suam per Cancellarium significari

ficari iussit conventui Prælatorum; quorum aliqui statim consenserunt regie constitutioni, alij verò moram sibi dari postularunt ad communicandum cum Episcopis suarum provinciarum. Interim Rex ad se Duces illos accersivit, & ad cathedralem Ecclesiam Parisiensem profectus est: ubi Missa per Cardinalem Prænestinum celebrata, populo significata est voluntas regia, habita in eam rem concione à Petro de Alliaco Episcopo Cameracensi. Attamen constitutio regia modestissimis verbis conscripta est. Declarat enim Rex se quinquennio antè decrevisse subtractionem cum consilio Prælatorum, Principum, cleri, & magnatum regni. Cùm autem sibi affirmatum fuerit à duobus Cardinalibus Papam Benedictum serio amplecti velle viam cessionis, idcirco se, cum consilio & consensu Ducum Biturigenis & Burgundi patrum suorum, fratris sui Ducis Aurelianensis, & patris item sui Ducis Bourbonij, cum consilio etiam Prælatorum, Academicarumque Parisiensis, Tolosanae, Andegavensis, & Mospeliensis, plurimorumque magnatum & nobilium regni, decernere subtractionem illam in posterum cessaturam, restitutumque iri Benedicto Papæ obedientiam. Isthæc verbis Gallicis explicantur in alia ejusdem Regis constitutione, quæ sic habet: *Scavoir faisons que comme à grande & meure deliberation, & par le conseil des Seigneurs de nostre sang & lignage, des Gens de nostre Grand Conseil, des Prélats de sainte Eglise, Vniversité & Clergé de nostre Royaume &c.* Quorum verborum hæc est versio: *Notum fieri volumus quoniam post magnam & maturam deliberationem, & ex consilio Principum de sanguine & genere nostro, gentium magni nostri Consilij, Prælatorum sanctæ Ecclesiæ, Vniversitatum & cleri regni nostri &c.*

VIII. Anno millesimo quadringentesimo sexto rursus congregata est Ecclesia Gallicana, ac rursus examinata materia cessionis & subtractionis. Iussit autem Rex in suo Consilio ut de ea in utramque partem disputaretur à duodecim Theologis & Canonistis: inter quos Magister Petrus Plout sacre Theologiæ Doctor* luculenter ostendit quanta esset in hujuscemodi rebus regia auctoritas, ut inquit Ioannes Iuvenalis de Vrsinis. Tandem Concilium Regi supplicavit ut quorundam audaciam compesceret, qui paulò acerbius invehebantur in viam cessionis paulò antè propositam ad extirpandum schisma, subtractionemque vituperabant quæ facta fuerat. Eam ob rem orarunt regiam majestatem ut sub certis pœnis prohiberet ne quis deinceps talia loqueretur, utque decerneret rata esse & firma quæcunque acta

fuerant tempore subtractionis, quicquid verò secus præsumptum fuerit, in irritum mitteretur. Annuet Princeps postulatis, constitutione data die XIV. Januarij MCDVI. in qua continentur iussiones, mandata, & prohibitiones, uti Concilium postulaverat. Præterea Concilium pronuntiavit non toleraturos se deinceps reservationes Beneficiorum, gratias expectativas, aliave ingenia aulae Romanae in contemptum veterum Conciliorum à Summis Pontificibus introducta. Regem verò rogavit deliberationi huic auctoritatem addere, donec Concilium generale posset haberi. Cui petitioni se Procurator regius adjunxit. Notatu digna sunt verba constitutionis regie, quæ data est anno MCDVI. die XVIII. Februarij: *Supplicabam humiliter & devotè quatinus nos ipsorum deliberationi & conclusioni conformanter adherentes, ipsas gratias habere, & dictas Ecclesias & viros ecclesiasticos nostrorum Regni & Delphinatus quoad prædicta ad suam libertatem antiquam & juris communis dispositionem, quantum in nobis est, reducere, & in eadem libertate eos conservare & manutene, omnia in contrarium impedimenta submovendo, dignaremur. Nos igitur attendentes quòd sicut Sacerdotes debitores sunt ut veritatem quam audiverunt à Deo liberè prædicent, sic Princeps debitor est ut veritatem quam audivit à Sacerdotibus, præbatam quidem Scripturis, defendat fiducialiter, & efficaciter exequatur, habita prius deliberatione matura & tractatu diligenti cum pluribus de genere nostro Principibus aliisque viris notabilibus & sanosis, dictorum Prælatorum & aliorum virorum ecclesiasticorum & Procuratoris nostri supplicationem & requestam justam & rationabilem sanctorumque patrum & Conciliorum generalium decretis conformem repudiantes, eam in forma sicut præmittitur de nostra certa sententia duximus admittendam, prædictas deliberationes & conclusiones ratas habentes, dictas Ecclesias & viros ecclesiasticos quoad prædicta ad suam libertatem antiquam & juris communis dispositionem reducidos esse censimus, & quantum in nobis est reducidos, eosque in eadem libertate per nos de cetero manuteneri & conservari volumus per presentes mandantes & districtius injungentes dilectis & fidelibus Consiliariis nostris Gentibus nostrum præsens tenentibus & qui futurum tenebunt Parlamentum &c.* Verba ipsa referre volui, quoniam hæc est summa congregationis cui interfuerunt quamplures viri doctissimi; adeo ut Ioannes Iuvenalis de Vrsinis affirmet nullos ætate illa in universo orbe Christiano reperiri potuisse viros qui istos doctrina superarent. Quapropter mirum non est si causas hujus constitutionis sequens ætas descripsit in Pragmatica Sanctione. Ceterum

Cap. 10. §. 12.

Cap. 11. num. 3.

Tom. 1. Libert.
Ecol. Gall. cap.
10. num. 3.

* monstra bien la
puissance du Roy
en telle matiere.

Aussi en toute
Christianité on en
bien sçait à trou-
ver de illustres
les Clercs.

in his verbis constitutionis videmus quidem Ecclesiam Gallicanam decreta sua edere, sed ita tamen ut ea à Rege confirmari postulet. At parte ex alia Princeps profiteretur se ex officio teneri ad tuitionem veritatis quam Sacerdotes docuerint. Sed tamen observandum est non ita se agere Principem quasi ad eum simplex tantum executio pertineat, sed causæ etiam cognitionem ad se trahere, ut videat an ea quæ proponuntur consentanea sint sacræ Scripturæ & canonibus antiquorum Conciliorum. Vno verbo, universa examinat in suo Consilio, pronuntiat petitiones æquas esse, Ecclesiam Gallicanam reducit in suam antiquam libertatem quoad provisionem Beneficiorum, decernit eam libertatem in posterum obtinere debere, ac consiliariis suis imperat hujus constitutionis executioni invigilare. Discrimen illud quod intercedit inter deliberationes Ecclesiæ Gallicanæ & regias pariter observatum est in constitutione edita anno MCDXVIII. in qua Princeps profiteretur recipere se deliberationes Ecclesiæ regni sui per modum consilij: *Certas conclusiones per eos electas & tandem nobis ab eisdem per modum consilij relatas suscepissimus, approbassimus, & eas solidè tenendas ac inviolabiliter observandas statuissimus.*

IX. Tandem anno millesimo quadringentesimo octavo decreta est neutralitas; hoc est, decretum ne alterutri Pontificum obedientia exhiberetur, non ei qui Avenioni morabatur, neque etiam ei qui Romæ habitabat. Interim Ecclesia Gallicana Parisiis congregata nonnulla statuta condidit quibus præscripsit ordinem tenendum in dispensationibus, judiciis appellationum, & provisionibus Beneficiorum, præside Archiepiscopo Senonensi, ob absentiam Patriarchæ Alexandrini. Magni momenti est ultima clausula: *Hæc omnia deliberata sunt, salvis juribus Coronæ Franciæ & Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, salva etiam debita sanctæ sedis apostolicæ reverentia & Domino Pape futuro legitimo, clave non errante.* Statuta illa à Rege confirmata fuerunt. Et quamvis ejus constitutio de ea re non extet, hujus tamen confirmationis mentio extat in constitutione diei xvii. Aprilis MCDXVI. itemque in constitutione anni MCDXII. quæ ratas esse ac firmas sancit provisiones factas tempore neutralitatis: *A nous, qui sommes Gardien, Protecteur, & Defenseur des Eglises de nosdits Royaume & Dauphiné, & qui les Statuts & Ordonnances dessusdites faites audit Concile avons ratifiées & approuvées, appartient iceux, & tout ce qui s'en est ensuiivy, faire tenir & garder, sans enfreindre.* id est: *Ad nos, qui sumus Cu-*

stos, Protector, & Defensor Ecclesiarum dictorum nostrorum Regni & Delphinatus, qui que statuta & ordinationes supradictas in dicto Concilio factas ratificavimus & approbavimus, pertinet ipsas, & quicquid ex eis secutum est, servatas inviolatasque prestare, & cavere ne contra eas veniatur. Concilium generale Pisani habitum anno MCDIX. ea statuta approbavit; ut constat ex ejus decreto, quod extat in Regestis Parlamenti.

X. Extincto tandem apud Constantiam schismate, ac Martino quinto Summo Pontifice electo, querelæ tamen Gallorum non desiere, quia Concilium non decreverat prohibitionem reservationum Beneficiorum, neque pecuniarum exactionem vetuerat. Quapropter Rex coactus fuit definitivo decreto providere his rebus. Iam antea quidem anno MCDVI. statuerat ex sententia Concilij regni sui ut Ecclesia Gallicana reduceretur in suam antiquam libertatem quoad electiones & collationes Beneficiorum. Verum id decretum tantum fuerat interim valiturum donec Concilium generale celebraretur. Sed cum videret nullum à Concilio Pisano & Constantiensi remedium esse quæsitum, definitivè pronuntiat. Reducens autem in perpetuum Ecclesiæ regni sui in antiquam suam libertatem, decernit ut provisiones Beneficiorum fiant secundum antiqua Concilia, abolitis prorsus reservationibus & gratiis expectativis. Tum prohibet exactiones Romanæ Curie. Quo loco duo quædam observanda sunt. Primum, constitutionem illam post extinctum schisma latam esse, cum data sit anno millesimo quadringentesimo decimo octavo. Alterum, integrum Ecclesiæ Gallicanæ Concilium non fuisse convocatum ad tractandum de editione hujus constitutionis; quæ decreta fuit in Consilio extraordinario Principis, in quo aderant Prælati quamplurimi, nonnulli Consiliarij Parlamenti Parisiensis, ac Doctores. Hæc sunt verba Constitutionis: *Præhabita deliberatione matura cum Prælatiis quamplurimis & Gentibus camerarum dicti nostri Parlamenti aliisque pluribus Doctorebus & Magistris de dicta Vniversitate Parisiensis, in ingenti numero, in camera dicti nostri Parlamenti de mandato nostro congregatis.* Ea propter verba quæ sequuntur addita sunt ad calcem hujus constitutionis: *Per Regem, ad relationem magni sui Consilij in camera Parlamenti terti per Dominum Delphinum Viennensem.*

Cap. 10. Liberi.
Ecc. Gallic.
num. 16.

Num. 21.

①②③④⑤⑥⑦⑧⑨⑩⑪⑫⑬⑭⑮⑯⑰⑱⑲⑳㉑㉒㉓㉔㉕㉖㉗㉘㉙㉚㉛㉜㉝㉞㉟㊱㊲㊳㊴㊵㊶㊷㊸㊹㊺